

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum humani actus gubernentur mediantibus corporibus cælestibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVÆS. V. DE PROVIDENTIA, CART. X.

rum corporum non recipiuntur in medijs orbi-
bus, ut alterentur sicut hæc inferiora.

¶ Ad xviii. dicendum, quod hæc inferiora gubernan-
tūr a diuina prouidentia per superiora corpo-
ra: non ita quod diuina prouidentia illis corpori-
bus cōmunicetur: sed quia efficiuntur diuinae pro-
videntiae instrumenta: sicut ars non communica-
tur martello, qui est instrumentum artis.

ARTICULUS X.

Vtrum humani actus a diuina prouidentia gubernentur
medijs corporibus cœlestibus.

2. p. q. 32. art.
2. t. 3. Et q.
2. 15. art. 4.
1. i. 2. ortho.
fidei, ca. 7. a
medio.

D E C I M O Q U A R T U R , vtrum humani actus gu-
bernentur a diuina prouidentia medianibus
corporibus cœlestibus. Et videtur quod sic: dicit
enim Damasc. quod corpora cœlestia constituunt
in nobis habitus & complexiones, & dispositio-
nes: sed habitus & dispositiones pertinent ad intel-
lectum & voluntatem, que sunt principia horum
actuum. ergo humani actus medianibus corpori-
bus cœlestibus disponuntur a Deo.

¶ 2 Præt. Dicitur in sex principijs, quod anima con-
iuncta corpori complexione corporis imitatur:
sed corpora cœlestia impriment in complexio-
ne humani corporis. ergo & in ipsam animam,
& ira possunt esse causa humanorum actuum.

¶ 3 Præt. Omne illud quod agit in prius, agit in
posteriori: sed essentia animæ est prius quam eius
potentia, scilicet voluntas & intellectus, cum ex
essentia animæ oriuntur. Cum igitur corpora cœ-
lestia impriment in ipsam essentiam animæ ratio-
nalis, impriment enim in eam secundum quod est
corporis actus, quod ei per essentiam suam conuenit,
videtur quod corpora cœlestia impriment in
intellectum & voluntatem, & sic sunt principia
horum actuum.

¶ 4 Præt. Instrumentum non solum agit in virtute
propria, sed etiam in virtute principalis agentis:
sed corpus cœli cum sit mouens motum, est instru-
mentum spiritualium substantiarum mouentium, & motus
eius non solum est actus corporis moti: sed actus
spiritus mouentis. ergo motus eius non solum agit
in virtute corporis moti: sed etiam in virtute spiri-
tus mouentis: sed sicut corpus illud cœleste præ-
minent humano corpori, ita spiritus ille præminent
spiritui humano. ergo sicut motus ille imprimit in
corpus humanum, ita imprimit in animam huma-
nam: & ita videtur quod corpora cœlestia sint prin-
cipia horum actuum.

¶ 5 Præt. Experimentali inveniuntur aliquos hoës
a sua nativitate esse dispositos ad discenda vel exer-
cenda aliqua artificia, quidam ad hoc quod sint fabri,
quidam quod sint medici, & sic de alijs: nec hoc
potest reduci, sicut in cœm, in principia proximi agentis:
qua qnq; nativitatem dispositi ad quædā, ad
quæ parēt nō inclinabantur. ergo oportet quod
hæc diuersitas dispositionum reducatur, sicut in
cœm, in corpora cœlestia, nec potest dici quod hmoi
dispositiones sint in animabus, medianibus prop-
rijs corporibus: quia ad huiusmodi inclinationes
nihil operantur corporeæ qualitates, sicut operan-
tur ad irā & gaudium, & huiusmodi animæ passio-
nes. ergo corpora cœlestia immediate, & directe
in animas humanas impriment: & ita humani actus
medianibus corporibus cœlestibus disponuntur.

¶ 6 Præt. In humanis actibus isti videtur ceteris pre-
eminent. regnare, regere bella, & hmoi: sed sicut
dicit Isaac i. li. 1. de Definitionib⁹, Deus fecit regna-

F re orbem super regna, & bella, ergo multo fortius
alij. humani actus, medianibus corporibus cœlesti
bus disponuntur.

¶ 8 Præt. Facilius est trāsformare partē quā tou-
fed ex virtute corporū cœlestiū quādoq; mouetur
tota multitudo vnius provinciæ ad bellandum, vi
Philosophi dicunt, ergo multo fortius virtute cor-
porū cœlestiū cōmoveat aliquis homo particularis.

SED CONTRA est, qd dicit Dam. in 2. lib. Nottro-
rum actuum nequam fuit causa corpora
cœlestia: nos enim liberi arbitrij a conditore facti illi-
mus, domini nostrorum existimus actum.

¶ 2 Præt. Ad hoc etiam est, qd Augu. determinat
in 5. de ciuita. Dei. & in fine super Gene. ad litteras
& quod Greg. determinat in Homilia Epiphani.

R E S P O N S U M . Dicendum, quod ad hujus questionis
veritatem oportet scire, qui dicuntur actus huma-
ni, dicuntur enim illi proprii actus humani, quoniam
ipse homo est dominus: est autem homo domi-
nus suorum actuum per voluntatem, leu per liberis
arbitrium, vnde circa actus voluntatis, & libera-
bitrij ista quæstio versatur, actus enim aliqui sunt
homine non subiacentes imperio voluntaris, sicut
actus nutritiæ, & generatiæ potentie, & immo-
atus eodem modo subiacent virtutibus cœlesti-
bus, sicut & alij corporales actus. De aliis he-
manis vero prædictis fuit error multiplex, quidam
enim posuerunt actus humanos ad diuinam prou-
identiam nō pertinere, nec reduci in aliquam casu-
ni in prouidentiam nostram, & huius positione
videtur suile Tullius, vt dicit Augustinus de Genit. de
Dei. Sed istud non potest esse. volumas. c. lib. mo-
uens motu, vt in 3. de anima probatur, vnde ope-
rat eius actum reducere in aliquod primum pos-
sum, qd est mouens nō motum. & ideo quoniam
omnes actus voluntatis reduceruntur in corpora
cœlestia, ponentes sensum, & intellectum id est in no-
bis, & per consequens omnes virtutes animæ corpo-
rales esse, & ita actionibus corporū cœlestiū ibidem
sed hanc positionem Philoso. detrinit in 3. de anima
ostendens qd intellectus est vis immaterialis, &
actio eius nō est corporalis: sed sicut dicitur in 1.
de animalibus, quorum principiorum actiones si-
sunt corpore, ipsa principia sunt sine corpore, vla
non pot est, qd actiones intellectus, & voluntatis
per se loquendo in aliqua principia materialia re-
cantur. & ideo Auic. ponit in sua Metaphys. qd sicut ho-
mo compositus est ex anima, & corpori, ita & cor-
pus cœleste, & sicut actiones corporis humani, &
motus reducuntur in corpora cœlestia: ita actiones
animæ oēs reducuntur in alias cœlestes, sicut in prin-
cipia: ita qd omnis voluntas, que est in nobis, causat
a voluntate animæ cœlestis, & istud pot est conve-
niens em opiniōnem suam, quam habet de fini
minis, quem ponit esse in coniunctione anime hu-
mana ad animam cœlestem, vel ad intelligentiam, cum
enim perfectio voluntatis sit finis, & bonum, qd est
objectum eius, sicut visibilis est objectum vñis, ope-
rat quod illud, qd agit in voluntate, habeat enim
rōnem finis: quia non agit efficientis, nisi em quo
imprimit in susceptibili formam eius. Secundum au-
tem sententiam fidei ipse Deus immediate est finis
humanae vitæ: eius. n. visione perfuentes beatitudi-
nem, & ideo ipse solus imprimere potest in volunta-
tem nostram. Oportet autem ordinem mobilium re-
spondere ordinem mouentium: in ordine autem ad i-
nē, quem prouidentia respicit, primum in nobis
invenitur

invenitur voluntas, ad quam primo pertinet rō bo
ni, & finis, & omnibus, quæ sunt in nobis vti, sicut
instrumentis ad cōsecutionē finis, quāmuis in ali-

quo respectu intellectus voluntatē præcedat: propin
quiū aut voluntati est intellectus, remotoria sunt
corporales vires. & ideo ipse Deus, q̄ est simpliciter
primus prouidens, imprimis solus in voluntatē no
strā Angelus ait, qui eum sequitur in ordine cau
ſarum, imprimis in intellectum nostrum, & m̄ quod
per Angelos illuminatur, purgatur & perfici
tur: sed cœlestia corpora, q̄ sunt inferiora agēta,
imprimere possunt in vires sensibiles, & alias organ
is affixas. Secundum vero, qd̄ motus vnius poten
tia aīe redundat in aliā, contingit, qd̄ impressio cor
poris cœlestis redundat in intellectum, quasi p
ac
cidenſ, & vterius in voluntatē, & similiiter impressio
Angeli in intellectum redundat in voluntatē per ac
cidenſ: sed tamē quām ad hoc diversa est disposi
tio intellectus, & voluntatis ad vires sensibiles. intel
lectus n̄ naturaliter mouet a sensitua apprehen
ſia motu, per modū quo obiectum mouet potē
tia phantasma se habet ad intellectum, sicut col
or ad visum, vt d̄ in 3. de anima. & ideo perturba
tia sensitiva interiori de necessitate perturbat in
tellectus, sicut videmus, qd̄ laſo organo phantasias
de necessitate impedit actionem intellectus, & fm hūc
modum redūdere pōt in intellectum actionem, vel im
pressio corporis cœlestis, quasi per viam necessita
tis, per accidenſ tamē, sicut in corpora pereſ: & di
co necſario, n̄ sit contraria dispositio ex parte
mobilis, sicut appetitus sensitivus non est naturaliter
motiu voluntatis: sed ecōuerso, qd̄ appetitus
superior mouet inferiorē appetitum, sicut sphera
sphera, vt d̄ in 3. de anima, & quātum cūq; appeti
tus inferior perturbetur per aliquam passionē ira,
vel ūcupiſētia, non oportet quod voluntas per
turbetur, immo habet potentia repellendi hmoi p
turbationē, vt dicitur Gene. 4. sub te erit appetitus
eius, & tu dominaberis illius. & ideo ex corporibus
cœlestibus non inducirat aliqua necessitas, nec ex
parte recipientium, nec ex parte agentiū, in actibus
humanis: sed inclinatio fela, qd̄ etiā voluntas re
pellere potest per virtutem acquisitā, vel infusam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Dama dicit
de dispositionibus, & habitibus corporalibus.

A D SECUNDUM ergo dicendum, quod sicut ex
dictis patet, anima quantum ad actus voluntatis
non de necessitate sequitur corporis dispositionē:
sed ex corporis complexione est inclinatio tantū
ad ea, quā voluntatis sunt.

AD TERTIUM dicendū, qd̄ illa recte procede
ret, si corpus cœleste posset imprimere per se in ani
ma: impressio autem corporis cœlestis nō per
nit ad anima essentia, nisi per accidenſ. Nil per cor
poris unionē, cuius ipsa est actus, voluntas autē nō
oritur ex essentia anima secundum, quod est cor
pori coniuncta, & ideo ratio non sequitur.

AD QUARTVM dicendum, qd̄ instrumentū spiri
tualis agentis nō agit p virtutē spiritualem, nisi ex
hoc quod agit per virtutem corporalem, & m̄ autē
virtutem corporalem corpus cœleste non potest
agere, nisi in corpus. & ideo etiā actio, qua est fm
virtutem spiritualem, non potest pertingere ad ani
mam, nisi per accidenſ. Corpore mediante: sed in
corpo vtoq; modo actio eius puenit, ex virtute
n̄ corporali mouet qualitates elemētares, s. calidū,
& humidum, & huiusmodi: sed ex virtute spirituali

A mouet ad speciem, & ad effectus consequentes ro
tam speciem, qui non possunt in qualitates elemen
tares reduci.

AD QUINTVM dicendum, quod aliquis effectus
est a corporibus cœlestibus in iſis corporibus, qui
non caufatur ex calido & frigido: sicut quod mag
nes attrahit ferum, & per hunc modum aliqua
dispositio in corpore humano relinquitur a cor
pore cœlesti, ex quo contingit vt anima ei coniun
cta inclinetur ad hoc, vel illud artificium.

AD SEXTVM dicendum, quod verbum Isaac si
oporet ſaluari cest intelligendum secundum incli
nationem tantum, modo prædicto.

AD SEPTIMVM dicendum, quod multitudo, vt
in pluribus sequitur inclinationes naturales, inquā
tum homines multitudinis acquiescent passioni
bus: sed sapientes ratione supererant passiones &
inclinationes prædictas. & ideo magis est probabile
de aliqua multitudine quod operetur id, ad quod
inclinat corpus cœleſtē quam de uno homine sin
gulari, qui forte per rationem supererat inclinatio
nem prædictam, & simile eret si vna multitudine ho
minum colericorum poneretur, non de facili con
tingeret quin ad iracundiam moueretur: quāmuis
de uno posset magis accidere.

QVÆSTIO VI.

De prædestinatione.

In sex articulos diuīſa.

¶ Primō enim queritur, Vtrum prædestinatio ad
scientiam vel voluntatem spectet.

¶ Secundō, Vtrum præficiens meritorum sit cau
ſa prædestinationis.

¶ Tertiō, Vtrum prædestinatio certitudinē habeat.

¶ Quartō, Vtrum prædestinatorum numerus sit

certus.

¶ Quintō, Vtrum prædestinatis certa sit sua præ
destinatio.

¶ Sextō, Vtrum prædestinatio iuuari valeat preci
bus sanctorum.

ARTICULUS PRIMVS.

Vtrum prædestinatio ad scientiam, vel voluntatem spectet.

Q uo dicitur, Vtrum est de prædestinatione. Et 1. p. q. 23. art.
primo queritur, vtrum prædestinatio per
tineat ad scientiam vel ad voluntatem. &
videtur quod ad voluntatem sicut ad ge
nus, quia vt dicit Aug. in lib. de prædestinatione fan
dorum, prædestinatio est propositum misericordi:
sed propositum est voluntatis ergo & prædestinatio.

¶ 2 Præ. Prædestinatio videtur idem esse cum ele
ctione aeterna, de qua dicitur Ephesi. Elegit nos in
ipso &c. quia iudicem di currit electi & prædestinati:

¶ 3 Sed dicendum quod electio prædestinatio
magis est appetitus quam intellectus. ergo & prædesti
natio non potest ad scientiam quam ad voluntatem per
tinere.

¶ 4 Præ. Si prædestinatio ad scientiam pertineret,

idem videretur esse prædestinatio quod præscien
tia, & sic quinque præscirent salutem alii, præ
destinaret illum: sed hoc est falsum. Prophetae

enim